

Ministerie van Financiën

Blauwe Boekje 2026-2027

De economie en
overheidsfinanciën in
grafieken en tabellen

Samen werken aan een financieel gezond Nederland

Ministerie van Financiën
Directie Algemene Financiële en Economische Politiek

September 2026

Inhoudsopgave

Economie & overheidsfinanciën	4
1. Macro-economie	5
2. Bedrijfsleven	10
3. Overheidsfinanciën	19
Sociaal domein & levenskwaliteit	30
4. Arbeidsmarkt, sociale zekerheid & onderwijs	31
5. Inkomen & vermogen	42
6. Welzijn & zorg	52
Fysieke leefomgeving & klimaat	62
7. Klimaat & energie	63
8. Landbouw & natuur	72
9. Wonen	81

Economie & overheidsfinanciën

1. Macro-economie
2. Bedrijfsleven
3. Overheidsfinanciën

1. Macro-economie

1.1 Kerncijfers Nederlandse economie

	2024	2025	2026*	2027*
Volume bbp en bestedingen				
Bbp (waarde in miljard euro)	1.115,3	1.170,6	1.224,0	1.277,6
Reële bbp-groei (in %)	1,1	1,6	1,4	1,2
Consumptie huishoudens (% groei)	0,8	1,2	1,1	0,9
Consumptie overheid (% groei)	3,5	2,1	2	1,8
Investerings (incl. voorraden) (% groei)	3,2	0,3	1,8	3,1
Uitvoer van goederen en diensten (% groei)	0,9	2,5	2,2	2,3
Invoer van goederen en diensten (% groei)	2,0	2,2	2,5	3,1
Prijzen, lonen, koopkracht en armoede				
Inflatie (CPI, %)	3,3	3,3	3,3	2,7
Koopkrachtontwikkeling, statisch, mediaan alle huishoudens (%)	2,9	1,0	0,6	-0,1
Cao-loon bedrijven (% groei)	6,7	5,2	4,2	3,8
Personen in armoede (niveau in %)	3,1	3	2,6	2,6
Kinderen in armoede (niveau in %)	2,8	2,6	2,4	2,3
Arbeidsmarkt				
Werkloosheid (niveau in % beroepsbevolking)	3,7	3,9	3,9	4,0
Aantal werklozen (in duizend personen)	372	396	400	415
Groei arbeidsproductiviteit bedrijven (per uur, %)	-0,4	2,4	2,5	1,2
Collectieve sector				
EMU-saldo (% bbp)**	-0,9	-1,6	-2,3	-2,9
EMU-schuld (% bbp)**	43,3	44,4	45,6	46,9

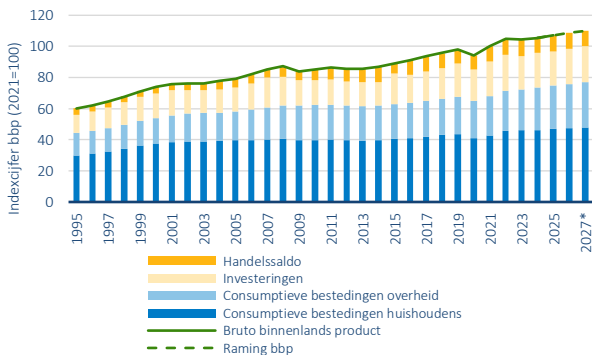
* Volgt uit de macro-economische verkenning van het CPB

** Cijfers van het Ministerie van Financiën

Bron: CPB & Ministerie van Financiën

1.2 Ontwikkeling BBP

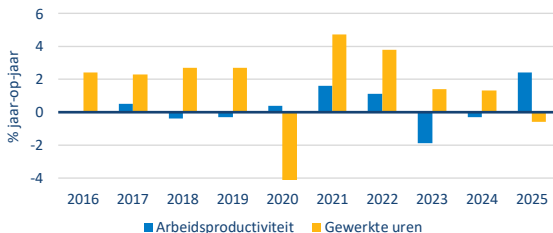
In 2026 en 2027 wordt gematigde economische groei verwacht, ondanks onzekerheid als gevolg van internationale conflicten.

Bron: CBS en CPB

1.3 Ontwikkeling arbeidsproductiviteit en gewerkte uren

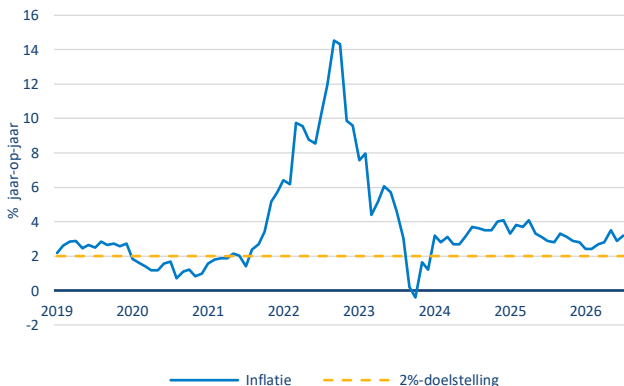
Productie is in 2025 vooral toegenomen door toename arbeidsproductiviteit; in eerdere jaren vooral door gewerkte uren.

Bron: CBS

1.4 Consumentenprijsindex (CPI), procentuele verandering t.o.v. een jaar eerder

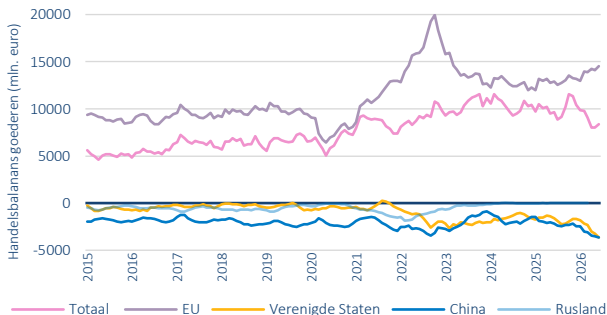
Inflatie is ongeveer 3% door de impact van oorlog in Midden-Oosten. Inflatie ligt boven 2%-norm, maar ver onder piek van 2022.

Bron: CBS

1.5 Handelsstromen van goederen: handelsbalans met China, VS, Rusland, EU

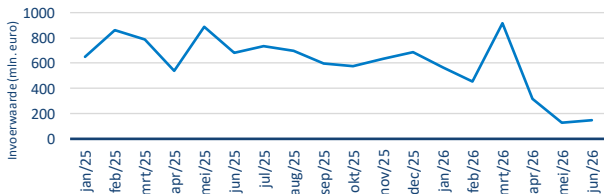
Nederland heeft een positieve handelsbalans, vooral door handel met de EU. Er is sprake van een negatieve handelsbalans met China en de VS. Handel met Rusland is nagenoeg stilgevalen.

Bron: CBS

1.6 Invoer van goederen vanuit de Golfstaten

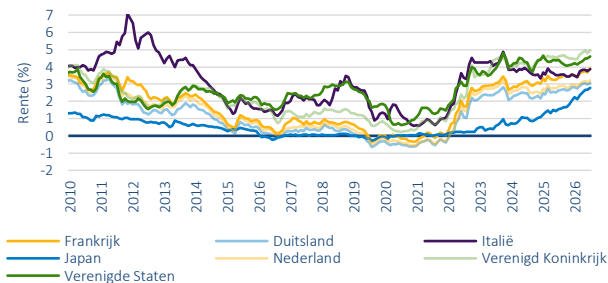
Invoer van goederen uit de Golfstaten is drastisch afgenomen door het conflict in het Midden-Oosten en sluiting Straat van Hormuz.

Bron: CBS

1.7 Renteontwikkeling staatsobligaties (10-jaars rente)

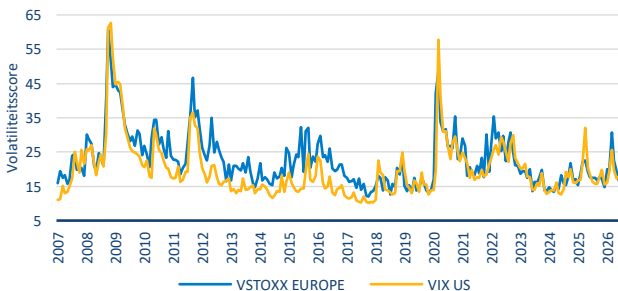
Rentes op staatsobligaties zijn sinds energiecrisis van 2022 toegenomen. De Nederlandse rente is relatief gezien laag.

Bron: OECD

1.8 Volatiliteit op financiële markten in Europa en de VS

Het financiële systeem is sterk verweven: financiële markten in Europa en de VS reageren synchroon op schokken.

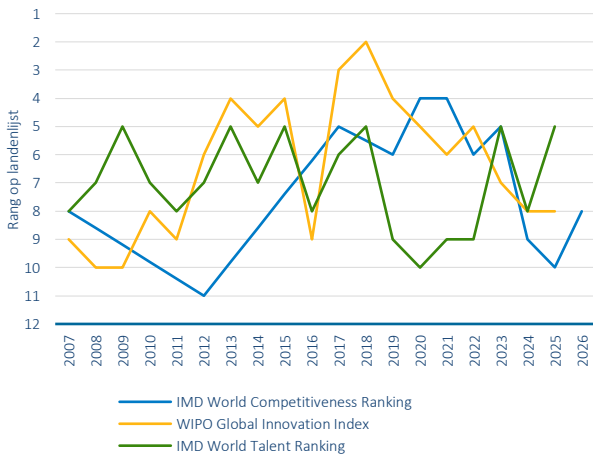

Bron: St. Louis Fed

2. Bedrijfsleven

2.1 Nederland op lijsten voor concurrentie en vestigingsklimaat

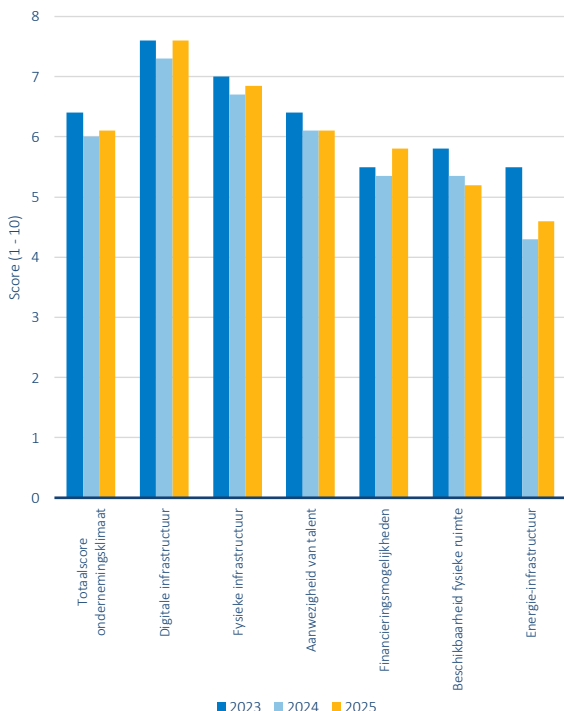
Nederland staat consistent in top 10 van deze landenlijsten, en is in 2026 twee plaatsen gestegen op de World Competitiveness Ranking.

Bron: IMD, WIPO

2.2 Monitor ondernemingsklimaat (schaal 1 - 10)

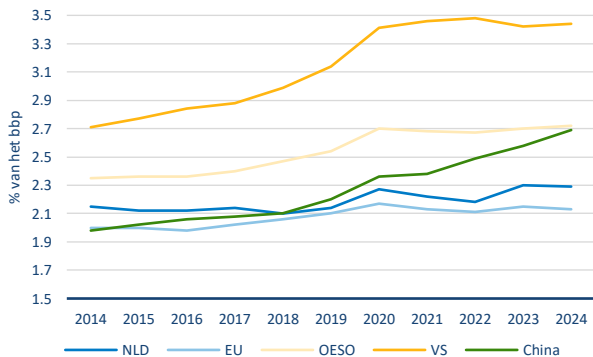
De waardering van het ondernemingsklimaat stabiliseert; digitale en fysieke infrastructuur worden gewaardeerd, energie en fysieke ruimte blijven knelpunten.

Bron: Monitor Ondernemingsklimaat

2.3 Uitgaven aan onderzoek en ontwikkeling (O&O)

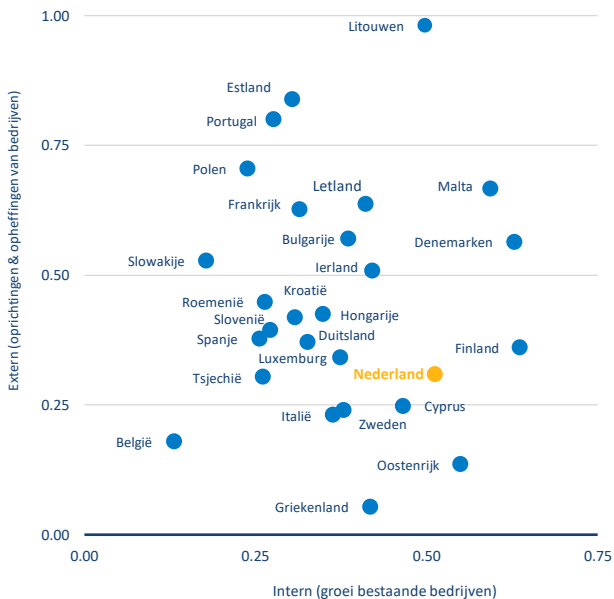
Nederlandse uitgaven aan R&D liggen boven het EU-gemiddelde, maar lopen achter ten opzichte van het OESO-gemiddelde, de VS en China.

Bron: OESO

2.4 Bedrijvendynamiek: oprichtingen en opheffingen en groei bestaande bedrijven (gestandaardiseerde score, van 0 - 1), gemiddelde 2019 - 2023

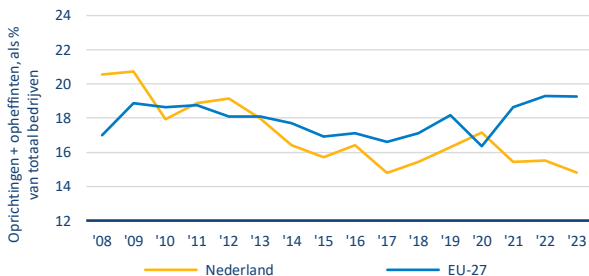
De externe dynamiek in Nederland (oprichtingen en opheffingen van bedrijven) ligt onder het EU-gemiddelde. De interne dynamiek (groei van bestaande bedrijven) is internationaal gezien juist relatief hoog.

Bron: DNB studie "Gezonde bedrijven, gezonde groei"

2.5 Bedrijfsoprichtingen en -opheffingen, opgeteld en als percentage van het totaal aantal bedrijven

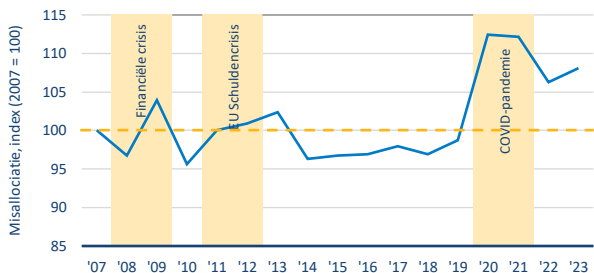
De externe dynamiek (het aantal opheffingen en oprichtingen) daalt in Nederland, en ligt lager dan het EU-gemiddelde.

Bron: DNB studie "Gezonde bedrijven, gezonde groei"

2.6 Misallocatie (kapitaal en arbeid die niet optimaal worden ingezet) in de marktsector*

De productiefactoren arbeid en kapitaal zijn de afgelopen jaren minder efficiënt gealloceerd, met name na de pandemie.

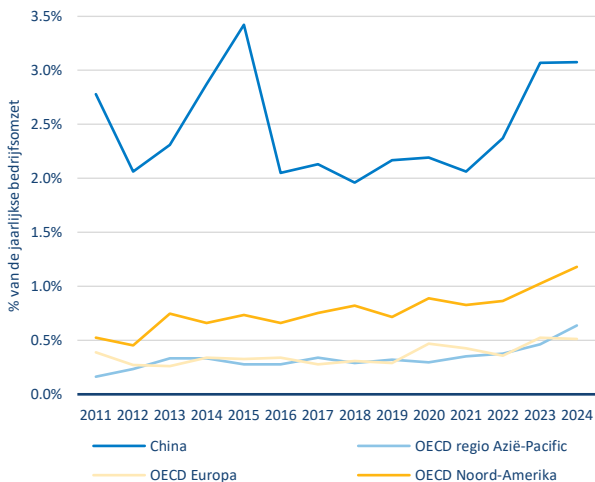

Bron: DNB studie "Gezonde bedrijven, gezonde groei"

* DNB vergelijkt de marginale opbrengst van een extra werknemer (i.e. arbeid) of machine (i.e. kapitaal) per bedrijf met een optimale situatie waarin bij elk bedrijf de marginale opbrengst van arbeid en kapitaal even hoog is. Als laagproductieve bedrijven werknemers en machines behouden, terwijl hoogproductieve bedrijven deze tekortkomen, is er sprake van misallocatie.

2.7 Steun aan industrieën wereldwijd

Overheidssteun aan de industrie groeit wereldwijd, maar is veruit het hoogste in China.*

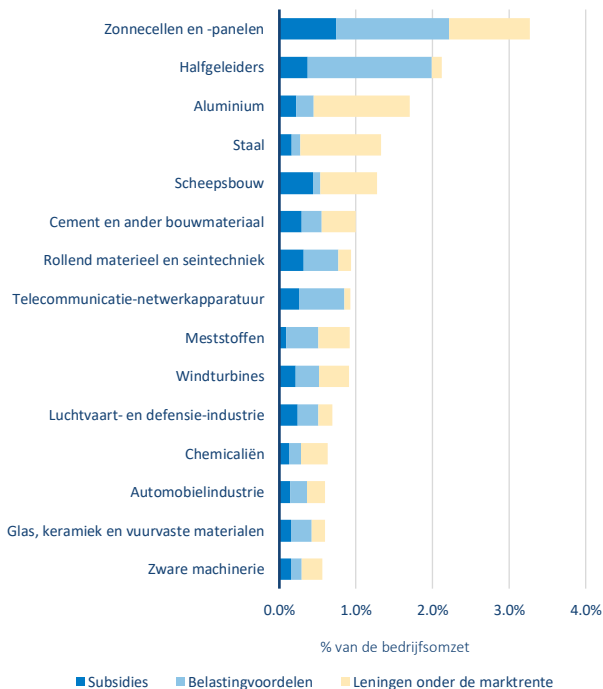

Bron: OECD

* Deze steun bestaat uit directe subsidies, fiscale voordelen, en leningen met een lager dan marktconforme rente. Gebaseerd op locatie hoofdkantoor.

2.8 Percentage steun aan 15 belangrijkste industrieën, wereldwijd

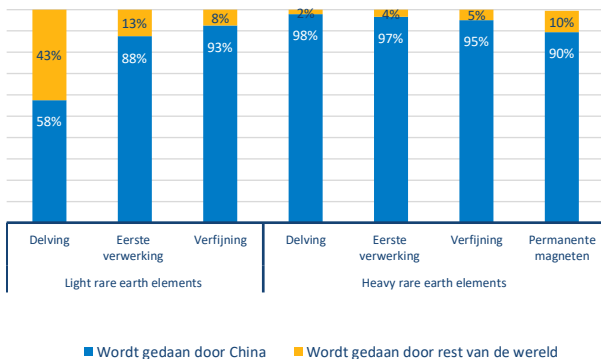
Zonne-energie, chips, aluminium, staal en scheepsbouw ontvangen wereldwijd de meeste steun.

Bron: OECD

2.9 Geografische verdeling van de import van kritieke mineralen in een gemiddeld land

China controleert een groot deel van het wereldwijde productieproces van kritieke mineralen, wat zorgt voor strategische kwetsbaarheden.

Bron: IMF

3. Overheidsfinanciën

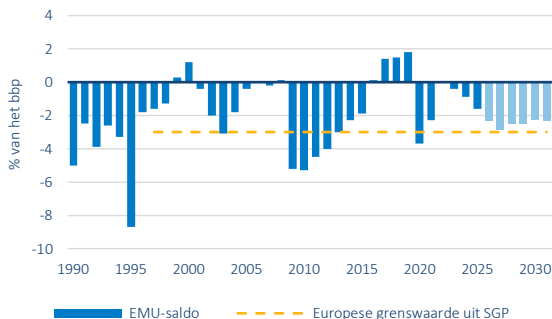
3.1 Budgettaire kerngegevens 2026 & 2027

IN MLD. EURO, TENZIJ ANDERS AANGEGEVEN	2026	2027
Inkomsten	453,7	481,2
Reguliere netto-uitgaven binnen het uitgavenkader	450,7	488,7
Overige netto-uitgaven en correcties relevant voor het EMU-saldo	30,5	28,1
Totale netto-uitgaven relevant voor het EMU-saldo	481,2	516,8
EMU-saldo centrale overheid	-27,5	-35,6
EMU-saldo decentrale overheden	-1,1	-1,1
EMU-saldo collectieve sector	-28,6	-36,7
EMU-saldo collectieve sector (in % van bbp)	-2,3%	-2,9%
EMU-schuld collectieve sector	558,1	599,6
EMU-schuld collectieve sector (in % van bbp)	45,6%	46,9%
Bruto binnenlands product	1.224	1.278

Bron: Ministerie van Financiën

3.2 Ontwikkeling begrotingstekort, 1990 - 2031

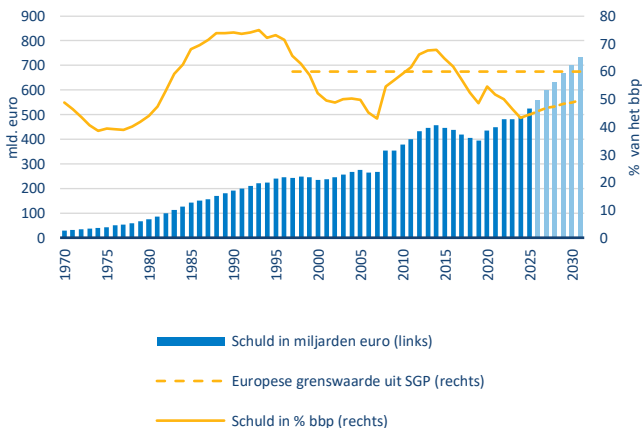
Het begrotingstekort blijft de komende jaren binnen de in de EU afgesproken grens van 3%.

Bron: Ministerie van Financiën en CBS

3.3 Ontwikkeling overheidsschuld, 1970 – 2031

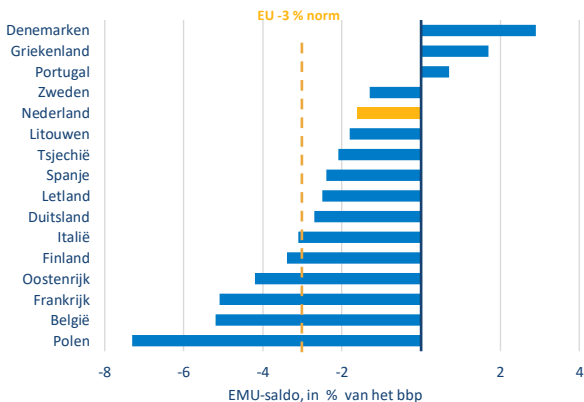
De overheidsschuld blijft de komende jaren onder de in de EU afgesproken grens van 60% bbp.

Bron: Ministerie van Financiën en CBS

3.4 Europese vergelijking van begrotingstekorten in 2025

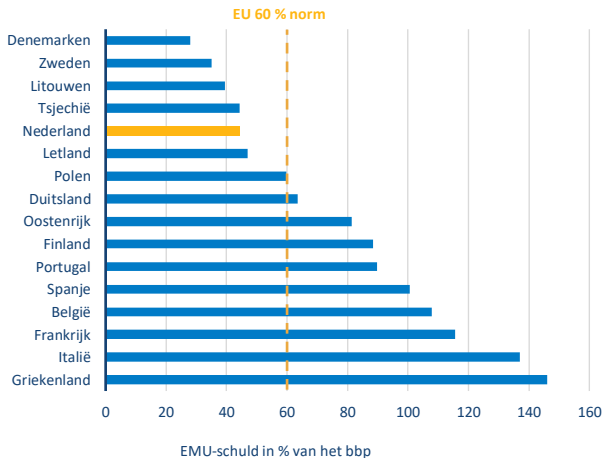
Het huidige Nederlandse begrotingstekort is lager dan de meeste andere EU-landen.

Bron: Eurostat

3.5 Europese vergelijking van overheidsschulden in 2025

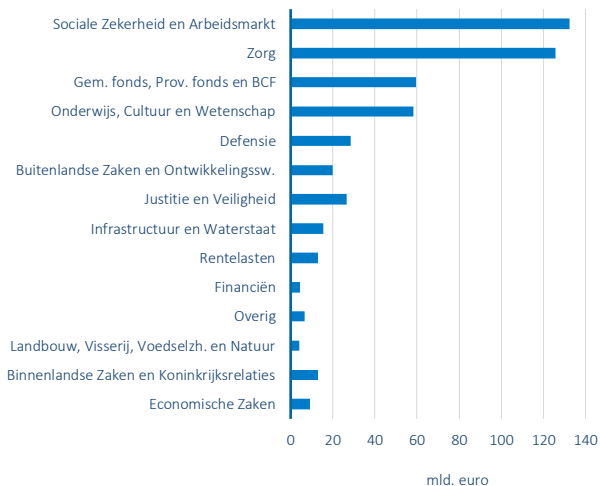
Ook de huidige overheidsschuld is lager dan de meeste andere EU-landen.

Bron: Eurostat

3.6 Uitgaven in 2027

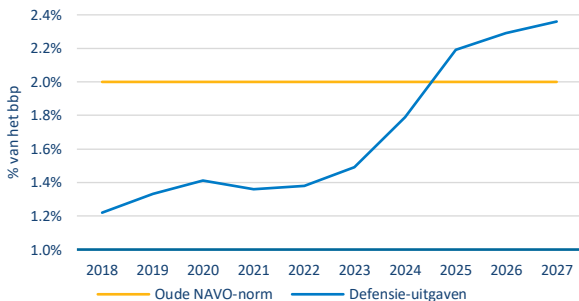
Sociale zekerheid en zorg beslaan tezamen ongeveer de helft van de totale overheidsuitgaven.

Bron: Ministerie van Financiën

3.7 Defensie-uitgaven

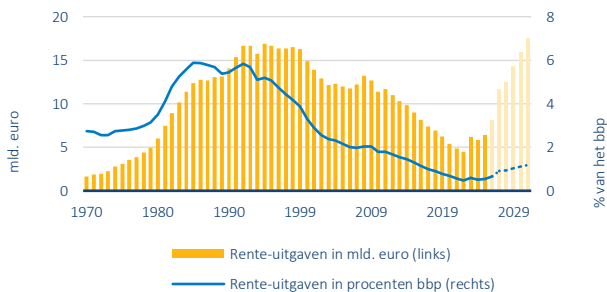
De defensie-uitgaven stijgen hard. Sinds 2025 haalt Nederland de oude NAVO-norm. In 2035 wil het de nieuwe norm van 3,5% halen.

Bron: Ministerie van Financiën

3.8 Rentelasten overheidsschuld

In absolute termen stijgen de rentelasten van de overheid; als percentage van het bbp zijn de rentelasten historisch gezien laag.

Bron: CBS, Ministerie van Financiën

3.9 Inkomsten in 2027

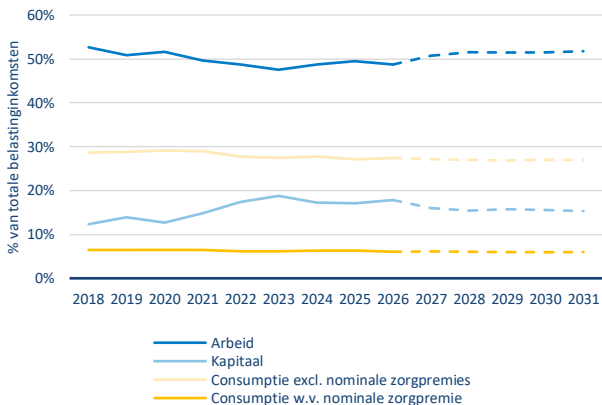
De loon- en inkomstenbelasting, de btw en de zorgpremies zijn samen goed voor ruim de helft van de inkomsten van de Rijksoverheid.

Bron: Miljoenennota 2027

3.10 Arbeid-kapitaal-consumptie inkomsten door de tijd

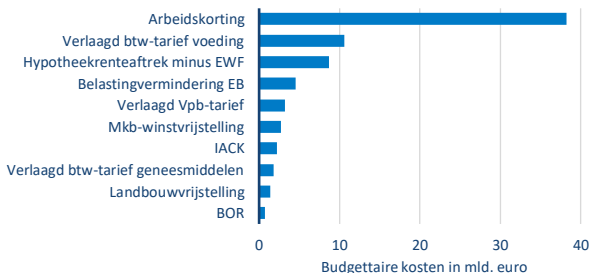
In 2026 is de grofweg de helft van de belastingopbrengst afkomstig van belasting op arbeid, een kwart afkomstig van consumptie en een zesde van kapitaal.

Bron: Miljoenennota 2027

3.11 Niet doeltreffend of doelmatig – top 10 fiscale regelingen met hoogste budgettaire kosten

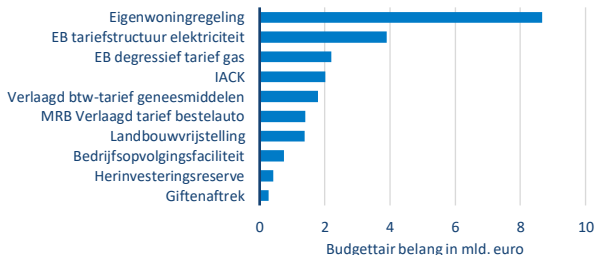
Veel fiscale regelingen slagen er niet in om hun doel te behalen (niet doeltreffend) of doen dat tegen te hoge kosten (niet doelmatig).

Bron: Bijlage Fiscale regelingen MN2027

3.12 Zeer complex in de uitvoering – top 10 fiscale regelingen

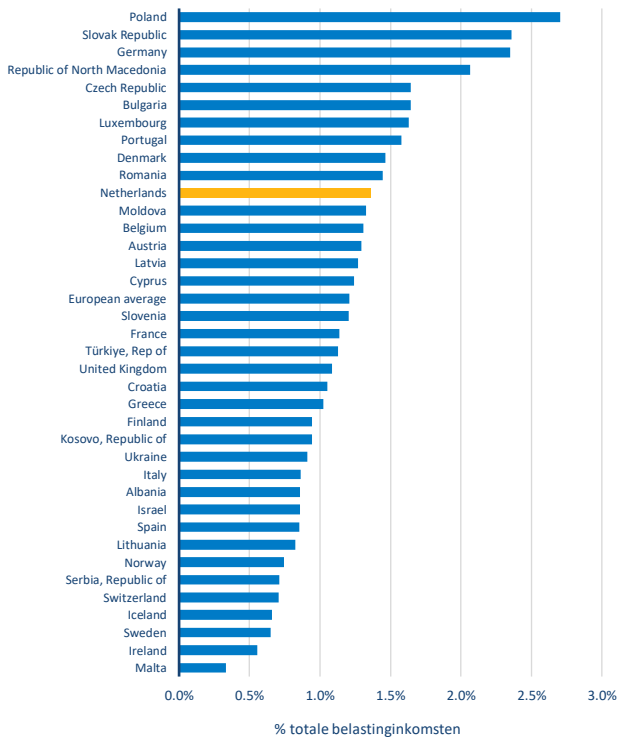
Een aantal fiscale regelingen is daarnaast moeilijk om uit te voeren.

Bron: Bijlage Fiscale regelingen MN2027

3.13 Uitvoeringskosten belastingstelsel internationale vergelijking

De uitvoeringskosten van ons belastingstelsel liggen boven het EU gemiddelde, wat indicator kan zijn voor complexiteit van ons stelsel.

Bron: Dashboard IMF (geraadpleegd 13-07-2026)

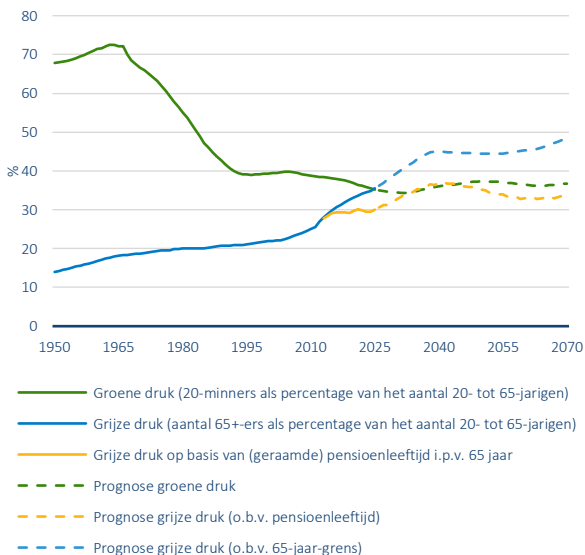
Sociaal domein & levenskwaliteit

- 4. Arbeidsmarkt, sociale zekerheid & onderwijs
- 5. Inkomen & vermogen
- 6. Welzijn & zorg

4. Arbeidsmarkt, sociale zekerheid & onderwijs

4.1 Grijze en groene druk over tijd

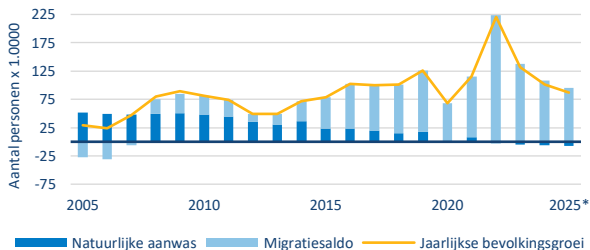
De bevolkingssamenstelling verandert. Vanaf 2025 is de grijze druk groter dan de groene druk. Als grijze druk wordt gemeten tot de pensioenleeftijd in plaats van 65 jaar, ligt de grijze druk veel lager.

Bron: CBS

4.2 De Nederlandse bevolkingsontwikkeling: natuurlijke aanwas en de ontwikkeling van het migratiesaldo

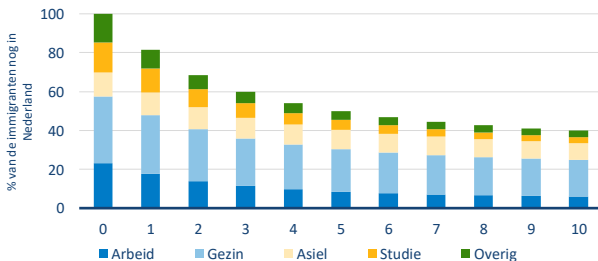
De Nederlandse bevolkingsgroei werd afgelopen jaren gedreven door de ontwikkeling van het migratiesaldo; de natuurlijke aanwas had een negatieve bijdrage.

Bron: CPB *betreft prognose

4.3 Verblijfsduur bij verschillende migratiemotieven

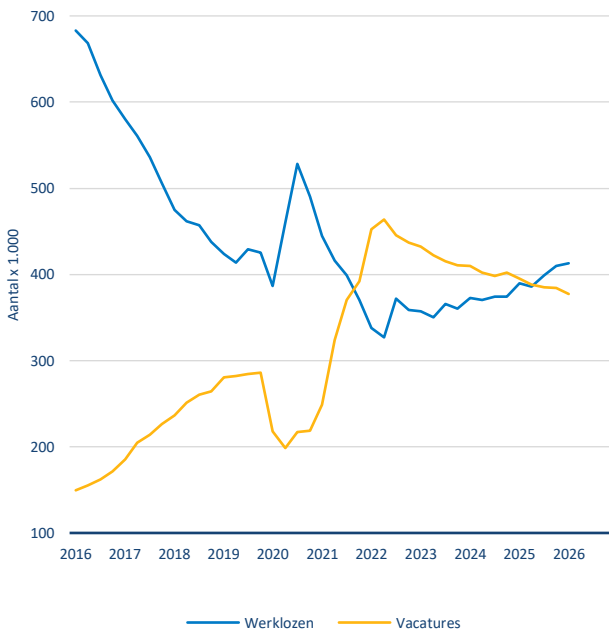
60% van de migranten is binnen tien jaar na aankomst niet meer in Nederland. Asiel- en gezinsmigranten blijven het langst.

Bron: CPB

4.4 Ontwikkeling van arbeidsvraag en arbeidsaanbod sinds 2016

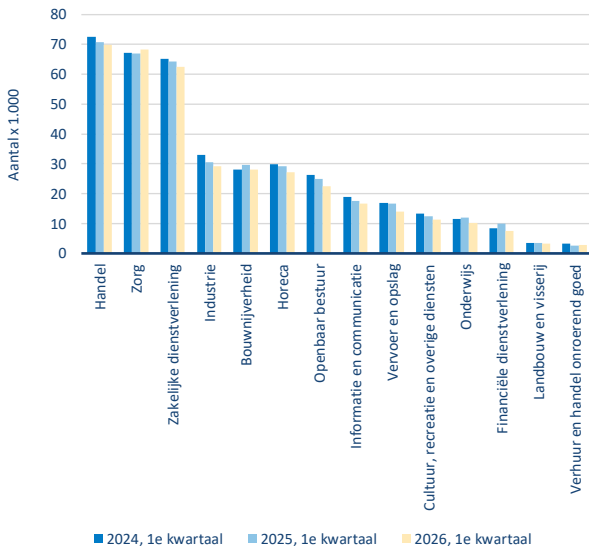
De arbeidsmarkt blijft krap, maar het aantal vacatures is de afgelopen jaren wat afgenomen terwijl het aantal werklozen stijgt.

Bron: CBS

4.5 Openstaande vacatures in periode 2024-2026

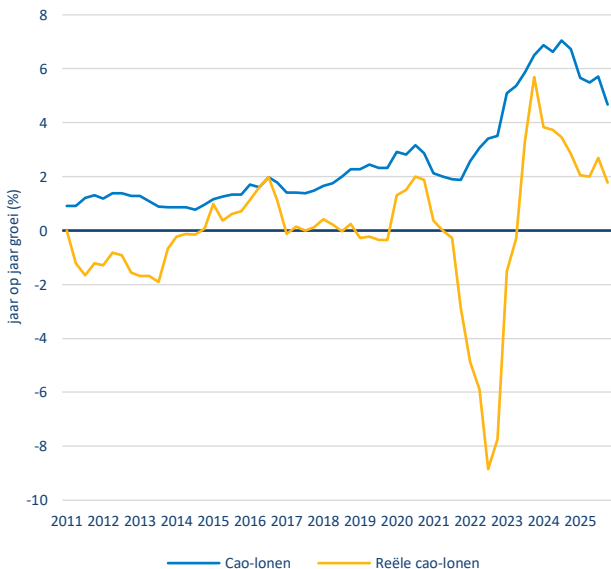
Handel, zorg en zakelijke dienstverlening kenden de meeste vacatures. In de meerderheid van de sectoren daalde het aantal vacatures t.o.v. 2025. In de zorg was er een toename.

Bron: CBS

4.6 Cao-loonontwikkeling, 2011-2025

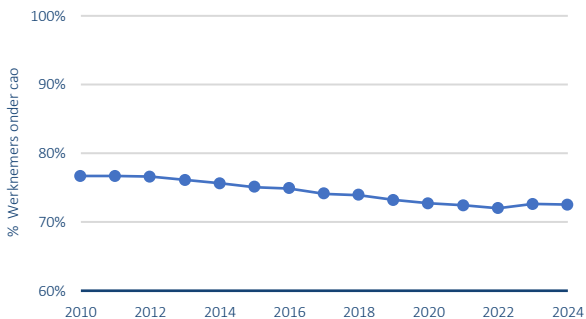
Reële cao-lonen (gecorrigeerd voor prijsstijging) groeiden de afgelopen jaren met circa 2% per jaar, na een daling tijdens de energiecrisis.

Bron: CBS

4.7 Werknemers onder cao in % (cao-dekkingsgraad)

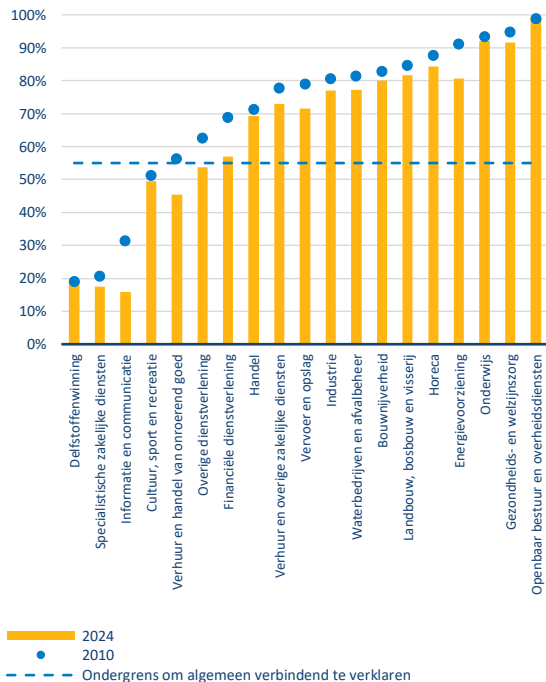
De cao-dekkingsgraad (het aandeel van het totaal aan werknemers dat onder een cao valt) laat een dalende trend zien.

Bron: CBS

4.8 Ontwikkeling cao-dekkingsgraad per sector in periode 2010-2024

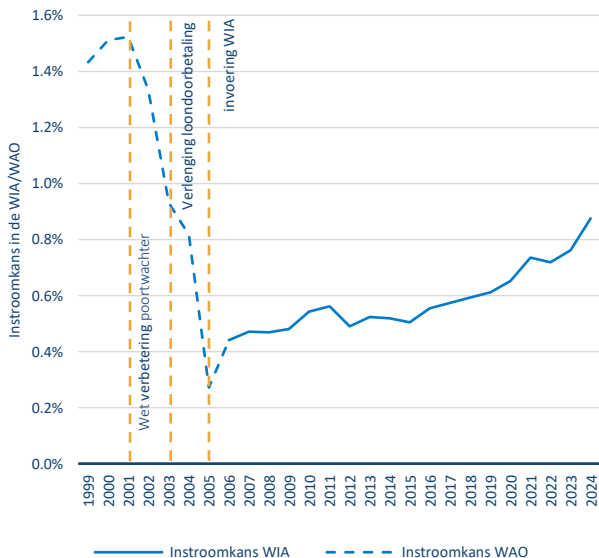
**Er zijn grote verschillen in dekkingsgraad tussen sectoren.
In een aantal sectoren ligt de dekkingsgraad lager dan de 55%
die noodzakelijk is om algemeen verbindend te worden verklaard.**

Bron: CBS

4.9 Instroom in de WIA/WAO, 1999 – 2024

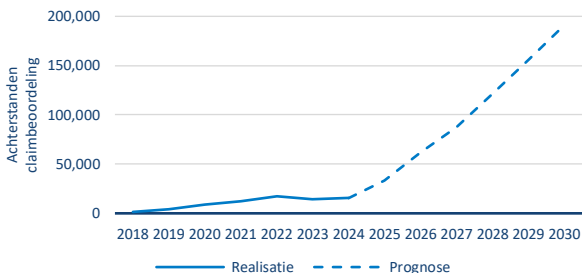
Begin deze eeuw zorgden hervormingen voor een lagere instroom. Sindsdien loopt de instroom geleidelijk op, onder andere door een toename van het aantal werkende ouderen.

Bron: ESB (2025)

4.10 Prognose van de ontwikkeling van de achterstanden in claimbeoordelingen (uitgevoerd door verzekeringsartsen)

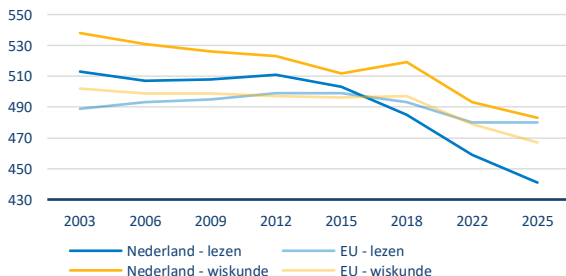
Volgens prognoses stijgen de achterstanden in de claim-beoordelingen sterk, waardoor de druk op het stelsel toeneemt.

Bron: IBO WIA (2025)

4.11 Trend in lees- en wiskunde PISA-scores, 2003-2025

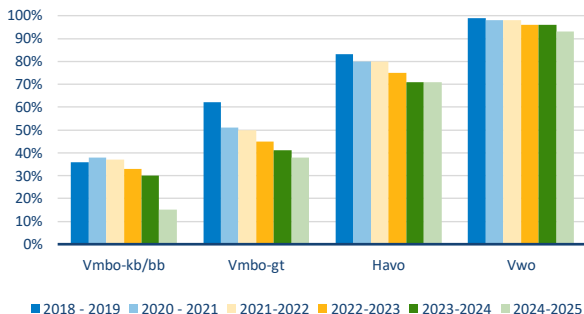
De PISA-scores dalen op zowel wiskunde als lezen. In wiskunde presteert Nederland beter dan EU, bij lezen groeit de afstand.

Bron: PISA

4.12 Percentage leerlingen dat eind leerjaar 2 voldoende kan lezen om mee te doen in de maatschappij (niveau 2F)*

Er is een sterke daling in het aantal leerlingen dat einde leerjaar 2 voldoende kan lezen om mee te kunnen doen in de maatschappij. Deze daling is het sterkst op het vmbo.

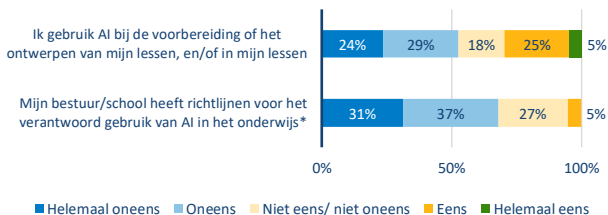

Bron: Monitor basisvaardigheden

* Niveau 2F is het streefdoel voor einde schooltijd, maar wordt vaak gemeten in leerjaar 2. Voor vmbo is de resterende periode tot het einde van de schooltijd korter dan voor vwo.

4.13 Gebruik versus richtlijnen AI door leraren

Docenten gebruiken AI al regelmatig in het onderwijs, terwijl hun scholen zelden richtlijnen hebben hoe daar mee om te gaan

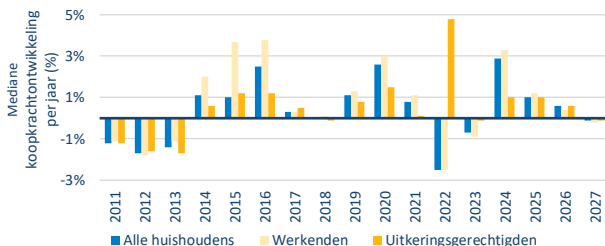

Bron: Monitor Digitalisering Onderwijs 2025

5. Inkomen & vermogen

5.1 Koopkrachtontwikkeling huishoudens

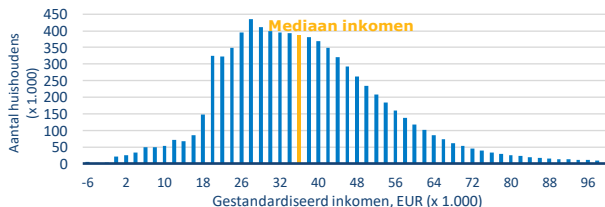
2026 is het derde jaar met een positieve koopkrachtontwikkeling; in 2027 wordt een lichte daling voorspeld.

Bron: CBS & CPB

5.2 Inkomensverdeling van het gestandaardiseerde besteedbaar inkomen, 2024

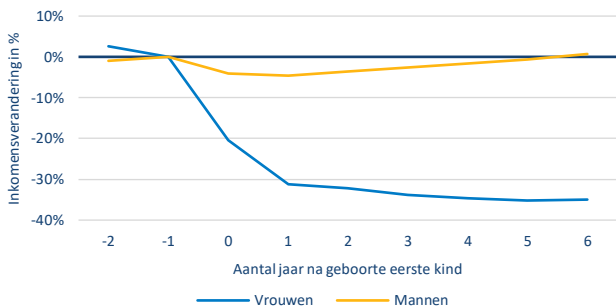
Het mediane gestandaardiseerde besteedbaar inkomen ligt rond de €36.000 per huishouden.

Bron: CBS

5.3 Inkomen twee jaar voor en vijf jaar na geboorte eerste kind, cohort 2014 – 2016

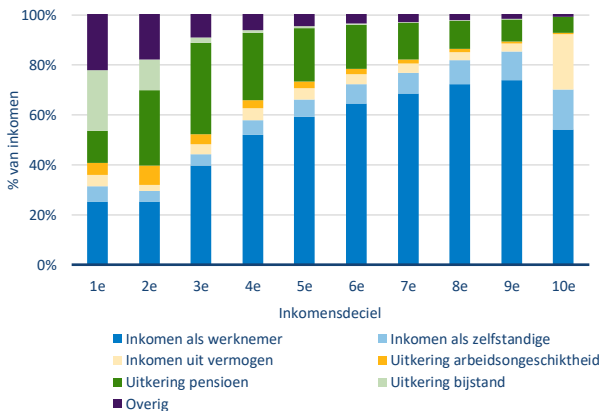
Het inkomen van vrouwen daalt ongeveer een derde na de geboorte van het eerste kind; een veel kleiner effect bij mannen.

Bron: CBS

5.4 Voornaamste inkomensbron per inkomensdeciël in 2024

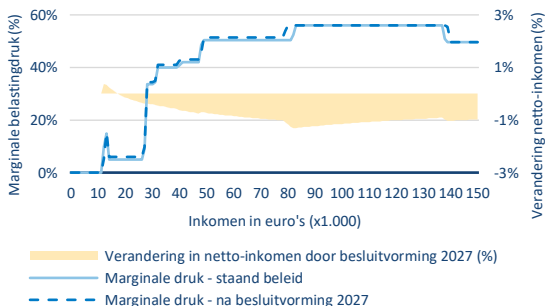
Bij hogere inkomensdeciëlen komt de voornaamste inkomensbron voor een groter deel uit vermogensinkomen en inkomen als zelfstandige.

Bron: CBS

5.5 Marginale belastingdruk en verandering netto-inkomen bij werkende alleenstaanden zonder kinderen, exclusief toeslagen

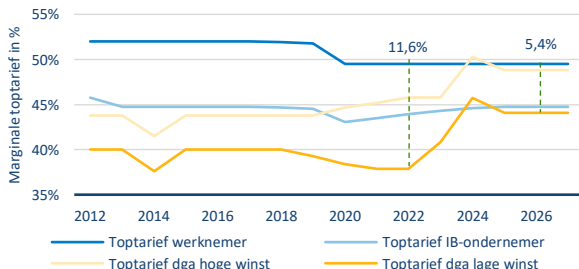
De marginale druk neemt beperkt toe door de maatregelen uit het Belastingplan.

Bron: Ministerie van Financiën

5.6 Marginale toptarief per type werkende (dga, werknemer, zzp)

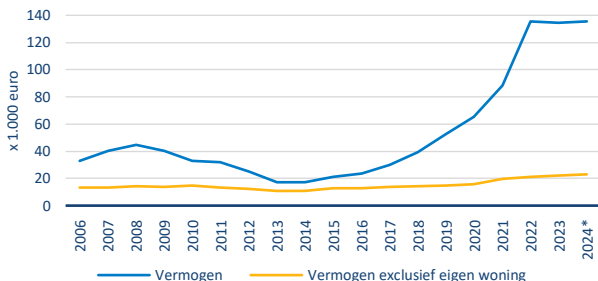
Het marginale toptarief ligt hoger bij werknemers dan bij dga's en IB-ondernemers.

Bron: Ministerie van Financiën

5.7 Het mediane vermogen van huishoudens in 2024

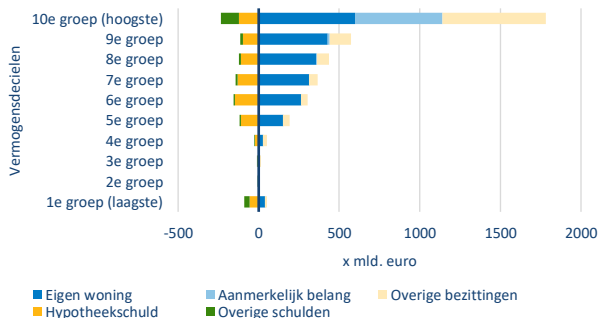
De groei in het mediane vermogen is in 2023 en 2024 afgevlakt door een tijdelijk afkoelende woningmarkt.

Bron: CBS, * Voorlopige data

5.8 Schulden en bezittingen van de 10%-vermogensgroepen, 2022

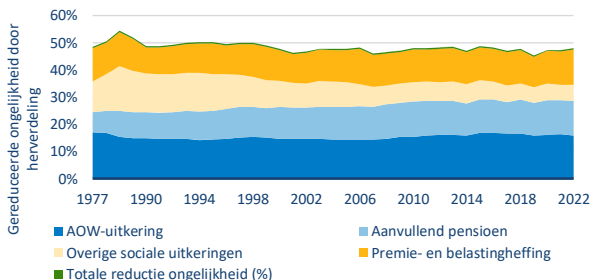
De eigen woning vormt voor de meeste Nederlanders de belangrijkste bron van vermogen.

Bron: CBS

5.9 Reductie ongelijkheid primair inkomen door herverdeling

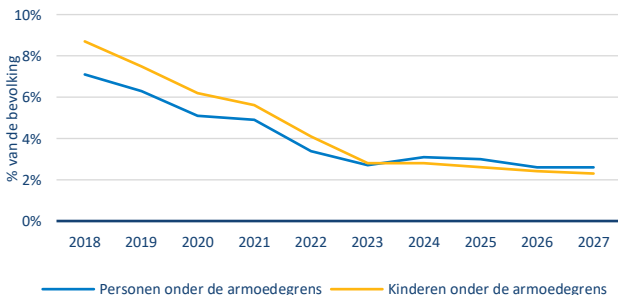
Bijna 50% van de inkomensongelijkheid wordt weggenomen door herverdeling.

Bron: CBS

5.10 Personen en kinderen onder de armoedegrens

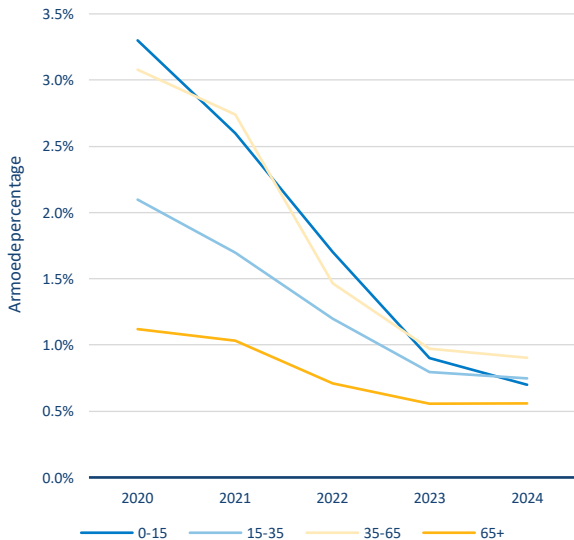
Kinderarmoede en armoede zijn sinds 2018 sterk afgenomen.

Bron: CBS & CPB

5.11 Langdurige armoede* naar leeftijdscategorie in periode 2020-2024

Bij alle leeftijdsgroepen is de langdurige armoede sterk afgenomen sinds 2020. Armoede is consistent het laagst onder ouderen.

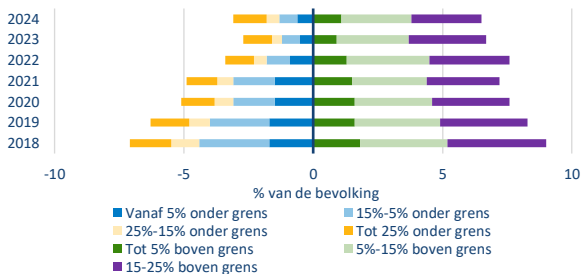

Bron: CBS

* Waarbij een huishouden minstens drie jaar arm is.

5.12 Spreiding van inkomen rond de armoedegrens

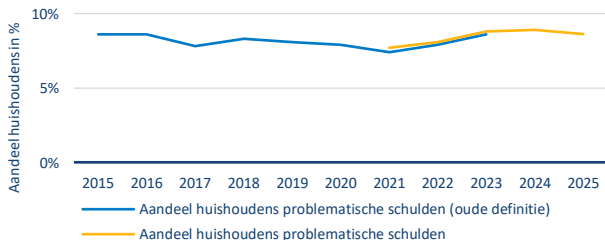
De intensiteit van armoede en het risico op armoede zijn afgenomen.

Bron: CBS

5.13 Aandeel huishoudens met geregistreerde problematische schulden in Nederland

Het aandeel huishoudens dat te maken heeft met problematische schulden is gelijk gebleven.

Bron: CPB

5.14 Inkomensmobiliteit (samenhang inkomen) in inkomenskwintiel kind naar inkomenskwintiel ouder

De plek op de inkomensverdeling wordt in Nederland gedeeltelijk bepaald door de plek van de ouders. Als het inkomen van de ouder het inkomen van het kind geheel zou bepalen, zou er in de blauwe vakken 100% staan. Als er geen relatie was, zouden alle vakken 20% zijn.

INKOMENSKWINTIEL KINDEREN 2020						
		1e kwintiel (laag)	2e kwintiel	3e kwintiel	4e kwintiel	5e kwintiel (hoog)
INKOMENS-KWINTIEL OUDER	1e kwintiel (laag)	21%	19%	24%	21%	15%
	2e kwintiel	12%	16%	26%	27%	19%
	3e kwintiel	10%	14%	24%	29%	25%
	4e kwintiel	9%	12%	21%	28%	31%
	5e kwintiel (hoog)	9%	9%	18%	26%	39%

Bron: CBS

5.15 Vermogensmobiliteit (samenhang vermogenspositie) in vermogenskwintiel kind naar vermogenskwintiel ouder

De plek op de vermogensverdeling wordt gedeeltelijk bepaald door de plek van de ouders. De vermogensmobiliteit ligt iets, maar niet veel, lager dan de inkomensmobiliteit.

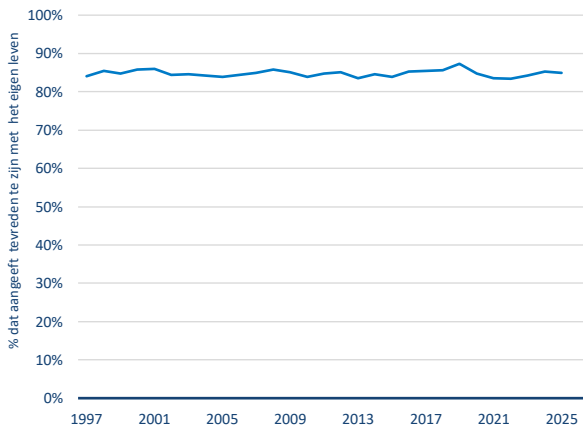
VERMOGENSKWINTIEL KINDEREN 2022						
		1e kwintiel (laag)	2e kwintiel	3e kwintiel	4e kwintiel	5e kwintiel (hoog)
VERMOGENSKWINTIEL OUDERS 1992	1e kwintiel (laag)	27%	24%	20%	18%	11%
	2e kwintiel	19%	24%	23%	20%	14%
	3e kwintiel	16%	20%	24%	22%	17%
	4e kwintiel	10%	18%	24%	25%	24%
	5e kwintiel (hoog)	6%	11%	17%	25%	41%

Bron: CPB

6. Welzijn & zorg

6.1 Tevredenheid met het leven door de tijd heen

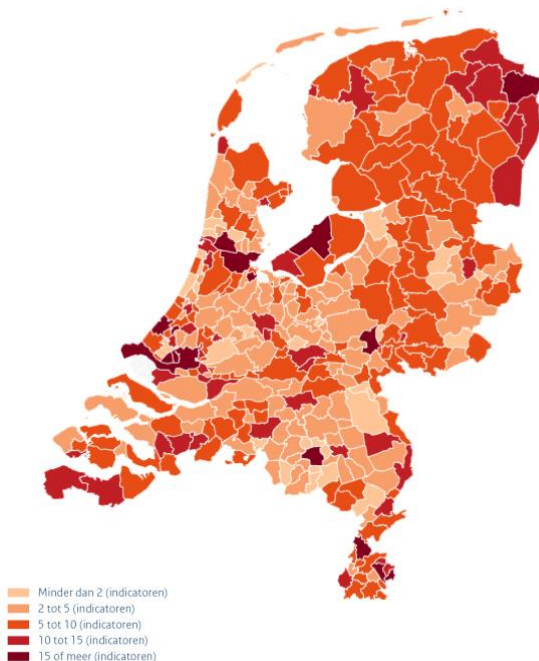
In 2025 was 85 procent van de mensen tevreden met het eigen leven; dit percentage is al jaren hoog en stabiel.

Bron: CBS

6.2 Aantal slecht scorende brede welvaart indicatoren per gemeente

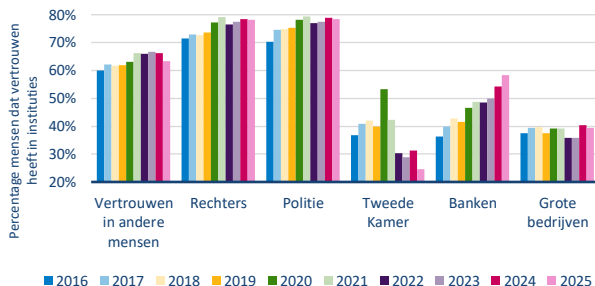
Er zijn grote verschillen tussen hoe gemeenten scoren op brede welvaartsindicatoren.

Bron: CBS

6.3 Percentage mensen dat vertrouwen heeft in instituties

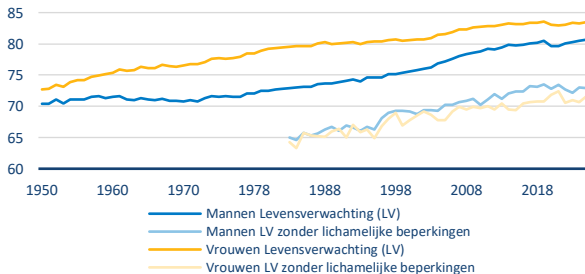
Vertrouwen in politie en rechters blijft hoog, vertrouwen in banken stijgt. Het vertrouwen in de Tweede Kamer daalt en is laag.

Bron: CBS

6.4 Levensverwachting, totaal en zonder lichamelijke beperkingen

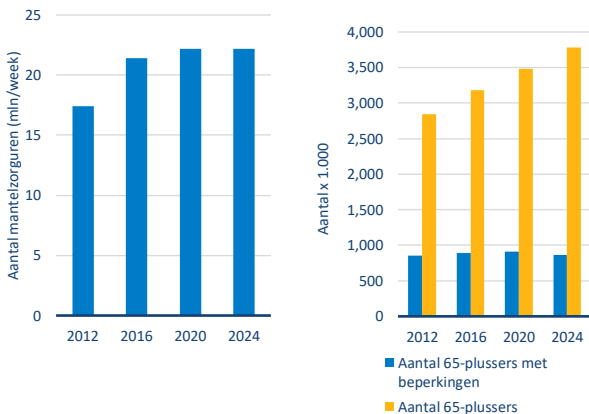
De levensverwachting van vrouwen ligt hoger dan van mannen. De levensverwachting zonder lichamelijke beperkingen stijgt mee met de totale levensverwachting.

Bron: CBS

6.5 Aantal uren geleverde mantelzorg (links) en aantal 65-plussers met beperkingen (rechts)

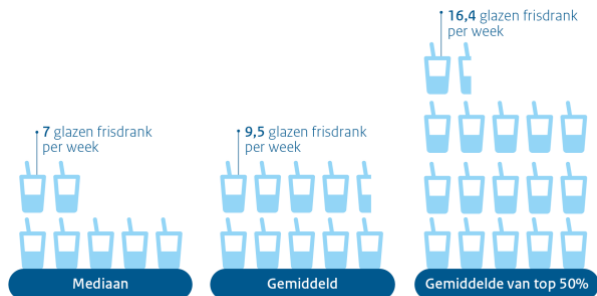
Het aantal ouderen met beperkingen en het aantal uren geleverde mantelzorg zijn stabiel, ondanks een toename van het aantal ouderen.

Bron: Bakx et al. (2026)

6.6 Consumptie van suikerhoudende frisdrank door jongeren

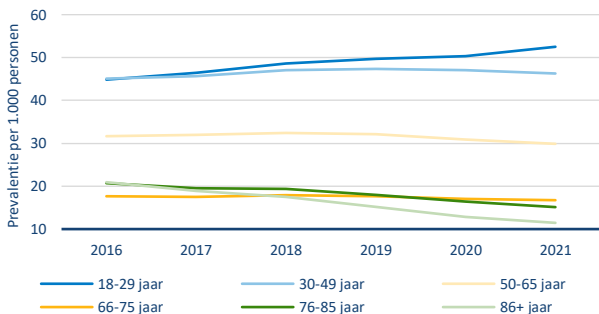
12-16 jarigen drinken gemiddeld 9,5 glas (250 ml) suikerhoudende frisdrank per week; de helft drinkt gemiddeld 16,4 glas per week.

Bron: Pepping et al. (2026)

6.7 Gebruik specialistische ggz naar leeftijdsgroep

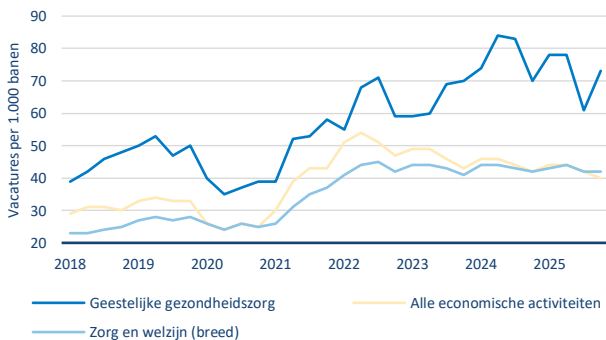
De sterkste stijging in het gebruik van specialistische ggz in de periode 2016-2021 is onder 18-29 jarigen (+17%).

Bron: IBO mentale gezondheid en ggz (2025)

6.8 Openstaande vacatures in de zorg- en welzijnssector per 1.000 banen

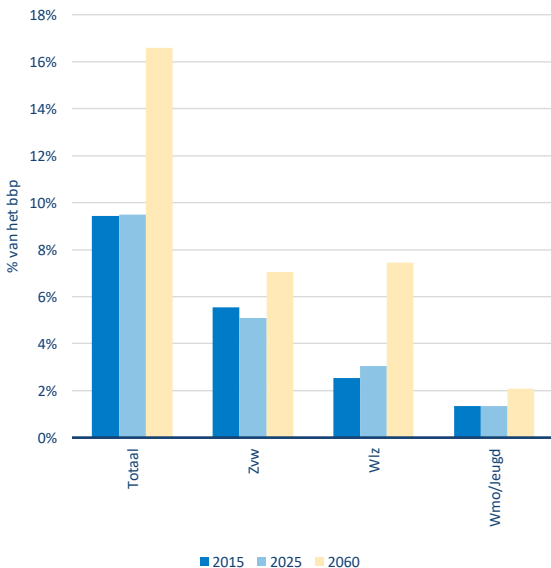
Binnen de zorg kampt vooral de ggz al jaren met bovengemiddeld veel onvervulde vacatures.

Bron: CBS

6.9 Ontwikkeling collectieve zorguitgaven

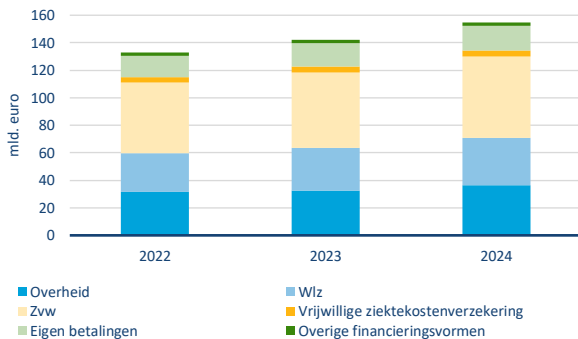
De zorguitgaven (als % bbp) lopen sterk op richting 2060, zeker in de langdurige zorg.

Bron: CPB

6.10 Eigen betalingen in verhouding tot de totale zorguitgaven

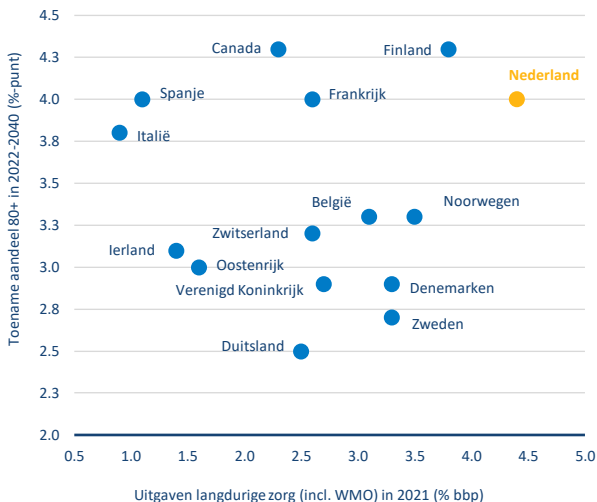
Eigen betalingen bedragen 11 à 12 procent van de totale zorgkosten, de rest wordt collectief betaald.

Bron: CBS

6.11 Internationale vergelijking van kosten van langdurige zorg en de nog verwachte toename van 80-plussers

Nederlandse uitgaven aan langdurige zorg zijn al relatief hoog, terwijl een groot deel van de stijgende zorgkosten door vergrijzing nog volgt.

Bron: VN en OESO

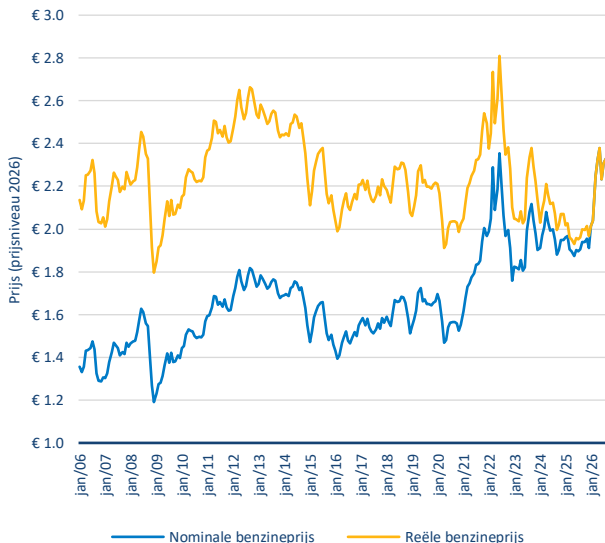
Fysieke leefomgeving & klimaat

- 7. **Klimaat & energie**
- 8. **Landbouw & natuur**
- 9. **Wonen**

7. Klimaat & energie

7.1 Benzineprijs, nominaal en reëel

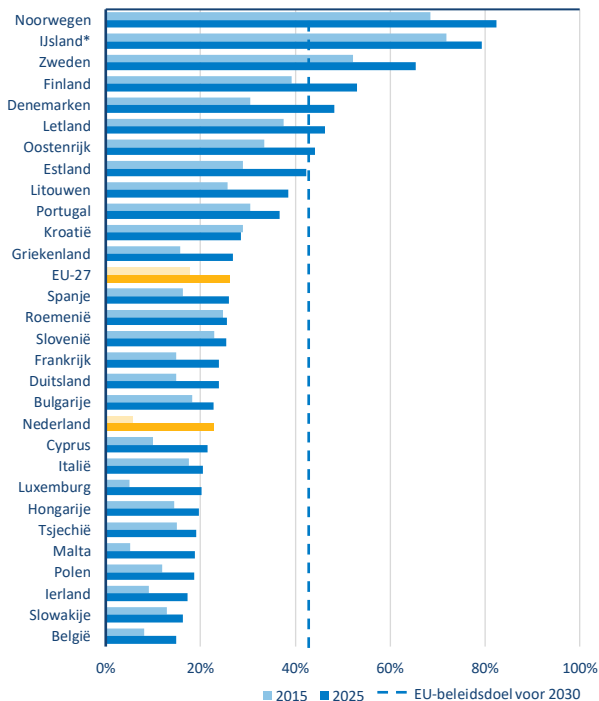
Brandstofprijzen zijn het afgelopen jaar sterk toegenomen als gevolg van het conflict in het Midden-Oosten. Voor inflatie gecorrigeerd liggen de benzineprijzen echter rond het historische gemiddelde.

Bron: CBS

7.2 Hernieuwbare energie in Europa, als aandeel van het bruto energetisch eindverbruik

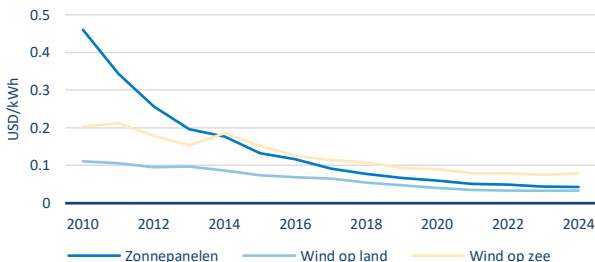
Nederland is grotendeels afhankelijk van import voor haar energie en loopt achter op het EU-beleidsdoel van 42,5% hernieuwbare energie in 2030.

Bron: Eurostat, * Data uit 2024

7.3 Gemiddelde opwekkosten gedurende de levensduur (LCOE, 2023)

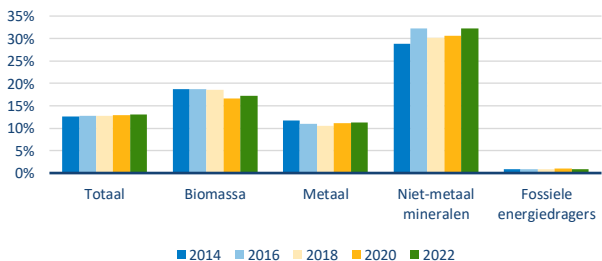
De gemiddelde opwekkosten van hernieuwbare energie zijn de afgelopen decennia sterk gedaald.

Bron: IRENA

7.4 Aandeel hergebruikt materiaal in de economie

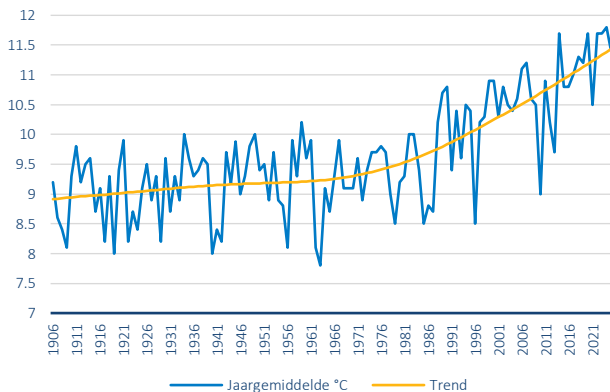
Het aandeel hergebruikt materiaal in Nederland is ongeveer stabiel: het lag op 12,6% in 2014 en 13,0% in 2022.

Bron: CBS

7.5 Jaargemiddelde temperatuur in Nederland, 1906 - 2025

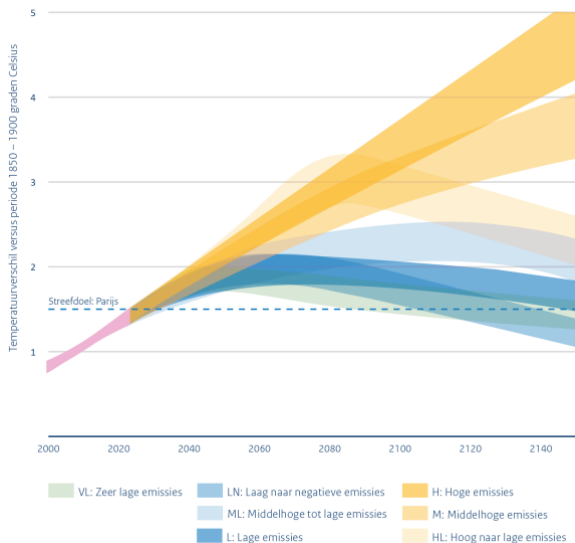
De gemiddelde temperatuur stijgt de afgelopen decennia snel waardoor extreem weer, zoals hete en droge zomers, ook snel toeneemt.

Bron: KNMI

7.6 Scenario's voor de verandering in de mondiale oppervlaktetemperatuur

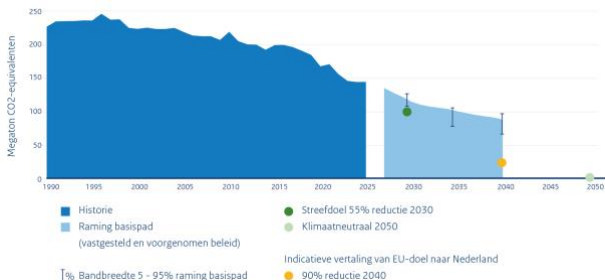
De nieuwe scenario's van het IPCC tonen grote verschillen in uitkomsten, waarbij de doelen van Parijs veelal niet gehaald worden.

Bron: Van Vuuren et al. (2026)

7.7 Broeikasgasemissies en doelen

Het is volgens de raming van PBL onwaarschijnlijk dat zonder aanvullende maatregelen het reductiedoel voor 2030 wordt gehaald. De emissiereductie richting 2040 is vooralsnog beperkt.

Bron: PBL

7.8 Broeikasgasemissie en restemissie per sector, 2030

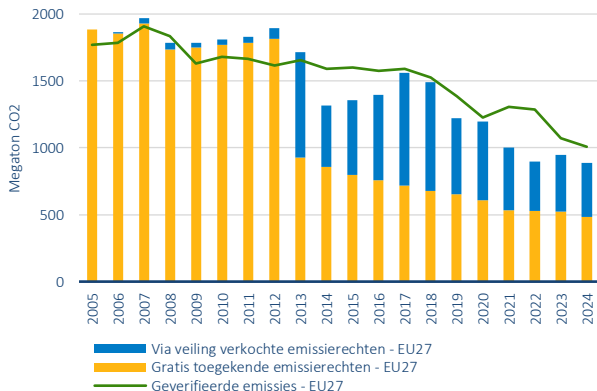
Voor veel sectoren is de kans om de afgesproken emissiedoelstelling te halen klein; voor de binnenlandse mobiliteit is de kans het grootst.

SECTOR	EMISSIONS 2025 (IN MTON)	DOELSTELLING 2030 (IN MTON)	KANS HALEN DOEL 2030 INCL. BELEID VOORJAARS- NOTA 2026
Nationale uitstoot	145	102	< 5%
Elektriciteit	26,4	13,0	~ 5%
Industrie	45,2	28,8	< 5%
Gebouwde omgeving	16,3	13,2	~ 30%
Binnenlandse mobiliteit	28,6	21,3	~ 60%
Veehouderij/ akkerbouw	18,4	13,6	< 5%
Glastuinbouw	6,7	4,3	~ 35%
Landgebruik	3,6	1,8	< 5%

Bron: KEV

7.9 Emissierechten in het ETS in de EU-27

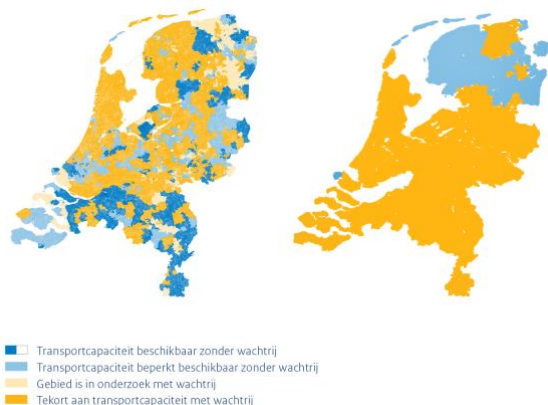
Een vermindering van gratis ETS-uitstootrechten zorgde vanaf 2013 voor minder CO₂-uitstoot.

Bron: Bruegel

7.10 Netcongestie (voor afname) in Nederland; regionale netbeheerder (links) en TenneT (rechts)

Een belangrijke randvoorwaarde voor de energietransitie, het energienet, is in Nederland overbelast. Dit geldt voor zowel het regionale- als hoogspanningsnet.

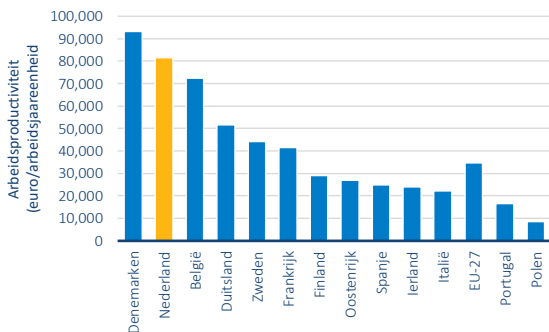

Bron: Capaciteitskaart elektriciteitsnet, Netbeheer Nederland

8. Landbouw & natuur

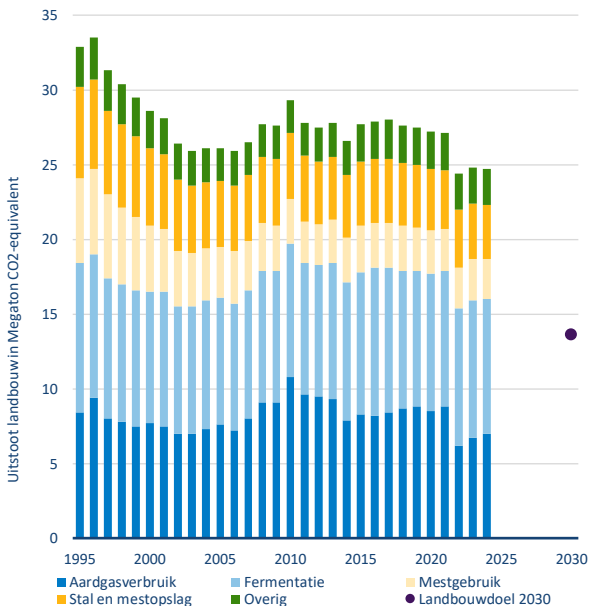
8.1 Arbeidsproductiviteit Europese landbouwsector, gemiddelde 2020–2025

Nederland heeft na Denemarken de hoogste bruto toegevoegde waarde per voltijdse arbeidskracht.

8.2 Uitstoot van broeikasgassen in de landbouw naar bron en in relatie tot indicatief klimaatdoel 2030

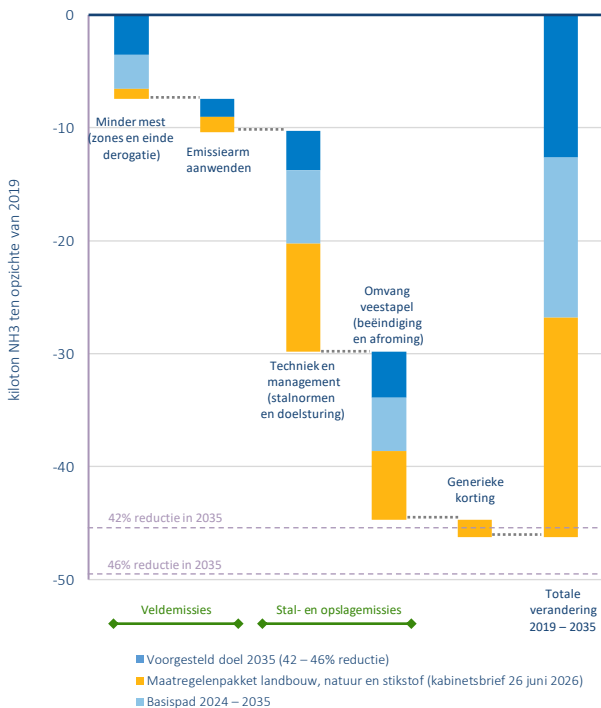
De landbouwuistoot daalt te langzaam voor het doel in 2030. Het maatregelenpakket dat het Kabinet in juni 2026 heeft aangekondigd kan die uitstoot gaan verlagen.

Bron: CBS

8.3 Ingeschat effect van maatregelen op ammoniakuitstoot door landbouw 2019-2035

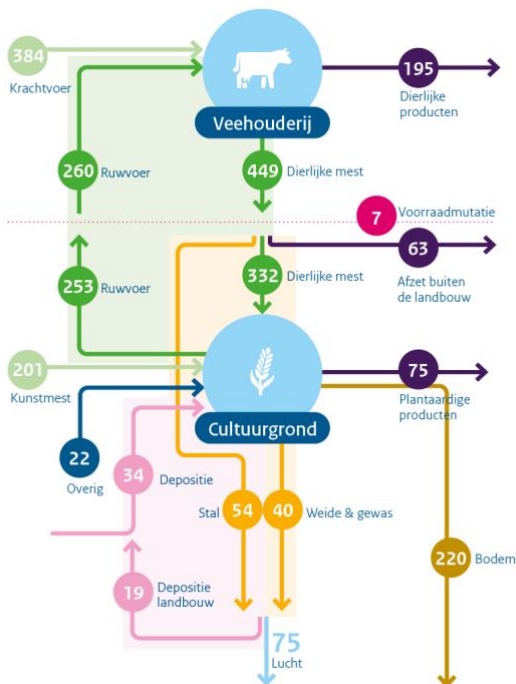
Met het recente maatregelenpakket komt het gestelde doel van 42 – 46% reductie in 2035 binnen bereik.

Bron: CBS, *inclusief PBL raming 2030 en 2035

8.4 Stikstofstromen in de landbouw, in miljoen kg stikstof, 2024

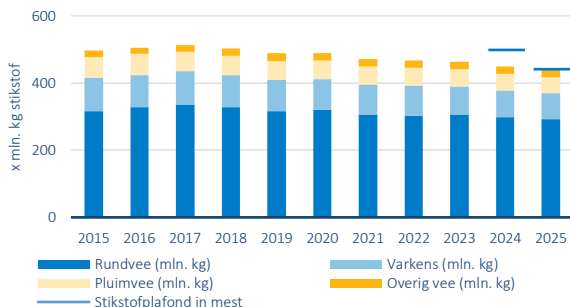
Nederland produceert 449 mln. kg stikstof in de vorm van dierlijke mest. Door het huidige mestoverschot vond in 2024 nog 63 mln. kg stikstof aan mestafzet plaats buiten de landbouwsector.

Bron: CBS

8.5 Stikstofuitscheiding in dierlijke mest in relatie tot mestplafond

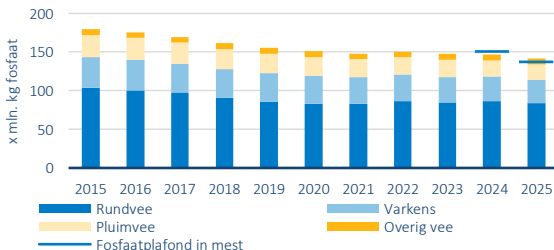
Na introductie van het stikstofplafond voor mest is de stikstofafscheiding in 2025 met 2% gedaald ten opzichte van 2024.

Bron: CBS

8.6 Fosfaatuitscheiding in dierlijke mest in relatie tot mestplafond

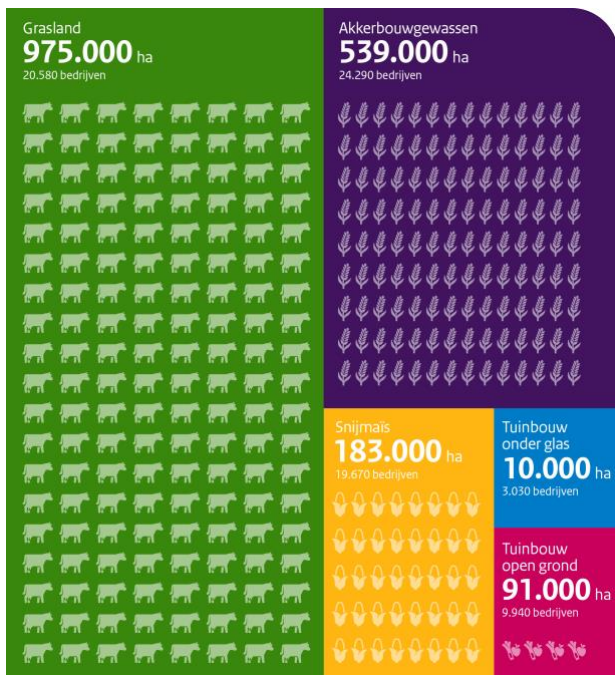
De fosfaatuitstoot in dierlijke mest is nog boven nieuwe mestplafond van 2025, dit moet nog met 8% dalen om het plafond te halen.

Bron: CBS

8.7 Grondgebruik

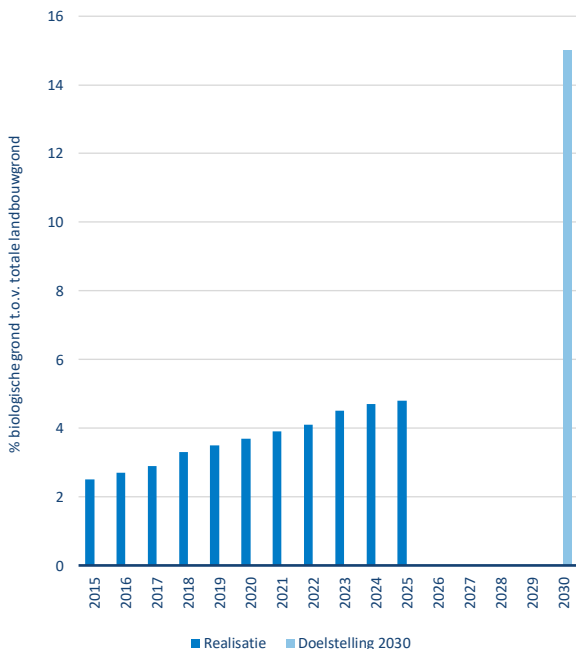
54% van ons landoppervlakte wordt gebruikt voor de landbouw; dat is 1,8 miljoen hectare grond. De helft hiervan is grasland.

Bron: CBS

8.9 Percentage biologisch landbouwareaal in relatie tot doel 2030

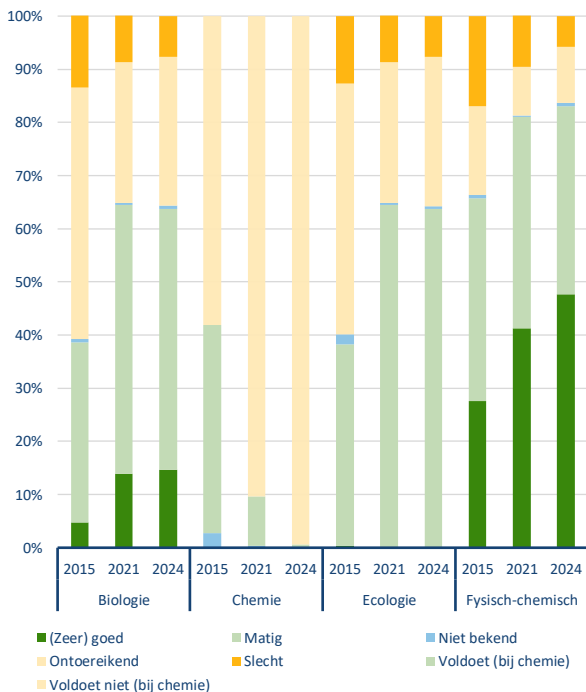
Het landbouwareaal voor biologische productie neemt toe, maar ligt nog onder het kabinetsdoel van 15% biologische landbouw in 2030.

Bron: CBS

8.10 Beoordeling kwaliteit oppervlaktewater volgens de Kaderrichtlijn Water (KRW), 2015 – 2024

**In 2027 moet al het water voldoen aan de KRW.
De chemische kwaliteit van het water is vaak ontoereikend,
en is dat steeds vaker.**

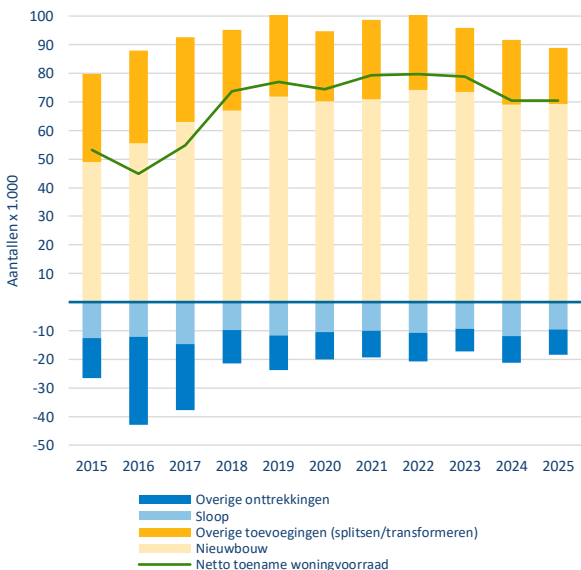

Bron: IHW, PBL

9. Wonen

9.1 Woningvoorraad, nieuwbouw, sloop en overige toevoegingen en onttrekkingen

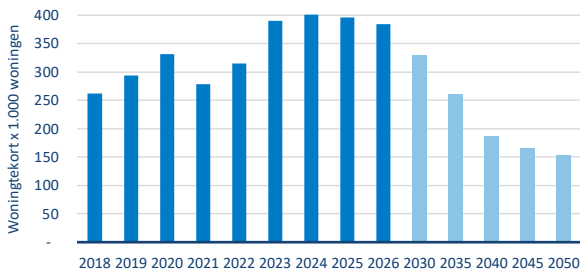
In 2025 werden bijna 89.000 woningen toegevoegd, versus een beleidsdoel van 100.000. De netto toename, waarbij ook rekening gehouden wordt met bijvoorbeeld sloop, was bijna 70.000.

Bron: CBS

9.2 Prognose van het statistisch woningtekort tot 2050

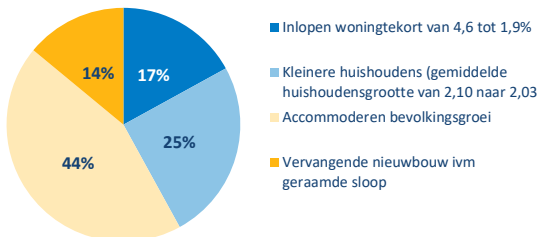
**Het woningtekort is hoog en is de afgelopen jaren opgelopen.
Richting 2050 daalt het tekort geleidelijk.**

Bron: ABF Primos

9.3 Verwachte toevoegingen aan de woningvoorraad naar type opgave, 2026 t/m 2040

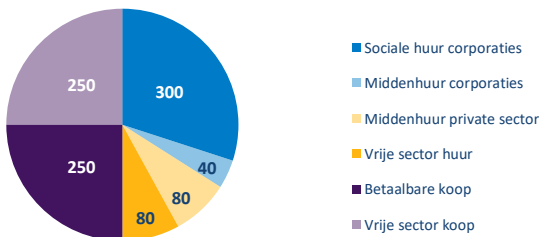
44% van de toekomstige bouwopgave komt uit bevolkingsgroei; een kwart van de opgave komt door kleinere huishoudens.

Bron: ABF Research, Primos-prgnose 2026

9.4 Verdeling van de bouwopgave van 1.000.000 woningen tot 2039 naar sector, in duizendtallen

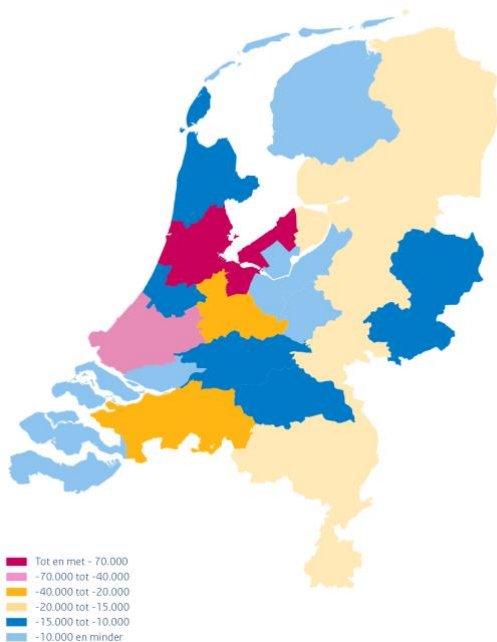
Beoogde nieuwbouw bestaat uit 50% koopwoningen, 34% corporatiewoningen, en 16% private huurwoningen.

Bron: DNB (2026)

9.5 Woningtekorten per woningwetregio

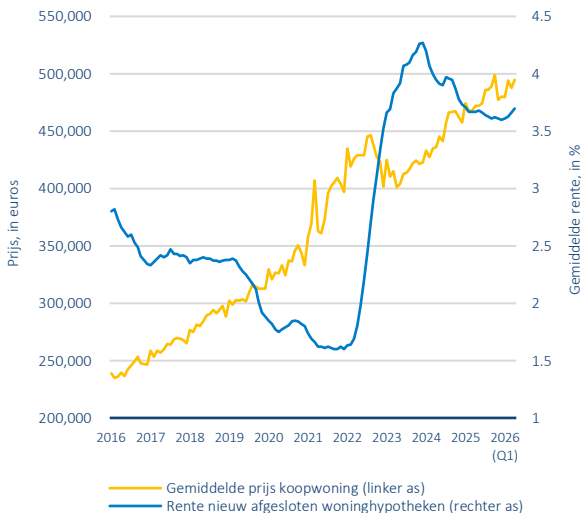
**Het woningtekort is ongelijk verdeeld over Nederland.
Met name in de Randstad is sprake van grotere tekorten.**

Bron: ABF Primos

9.6 Gemiddelde hypotheekrente en prijzen koopwoningen

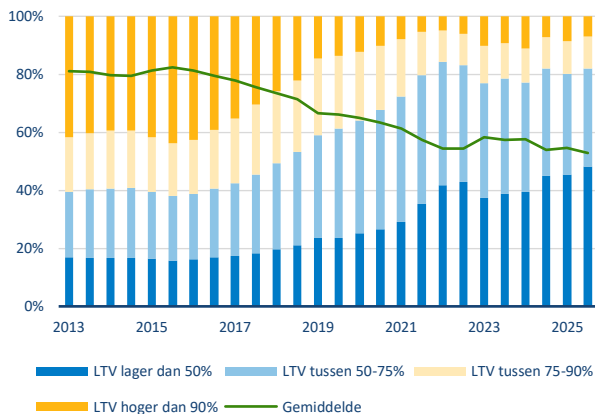
De rente op nieuwe hypotheek bewoog de afgelopen twee jaar tussen 3,5 en 4,5%; huizenprijzen stegen 13,7% in die periode.

Bron: CBS en DNB

9.7 Ontwikkeling Loan-to-Value ratio sinds invoering van wettelijke leennormen in 2013

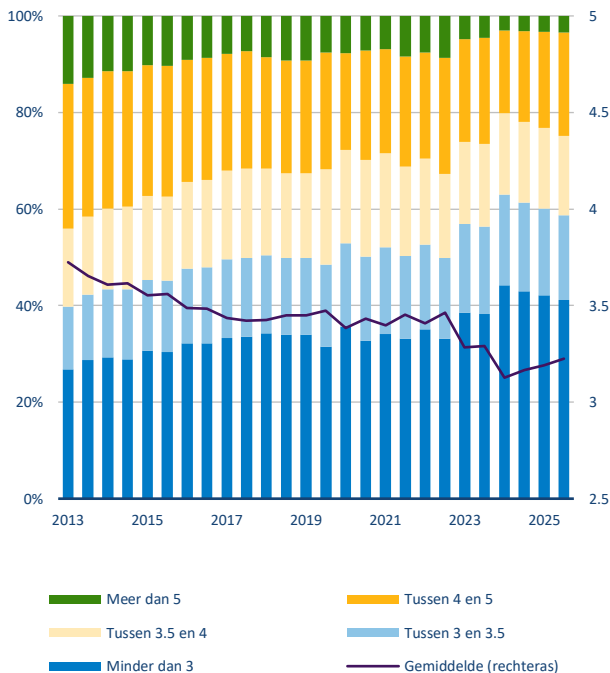
Er staat steeds meer vermogen tegenover de hypotheekschuld, waardoor huishoudens minder kwetsbaar zijn voor prijsdalingen.

Bron: DNB Monitor

9.8 Ontwikkeling Loan-to-Income ratio sinds invoering van wettelijke leennormen in 2013

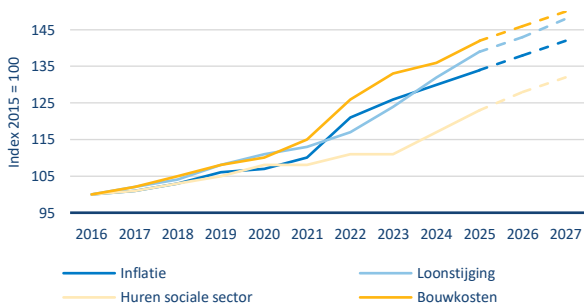
De verhouding tussen leningen en inkomen is gedaald, vooral in 2023-2024, doordat mensen meer zijn gaan verdienen. Hierdoor zijn huishoudens minder kwetsbaar voor veranderingen in hun inkomen.

Bron: DNB Monitor

9.9 Ontwikkeling sociale huren in relatie tot bouwkosten, loonstijging en inflatie

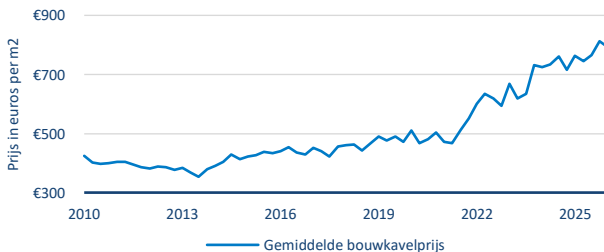
Vooral in de jaren 2021, 2022 en 2023 zijn de corporatiehuren sterk achtergebleven op de kostenontwikkelingen bij corporaties.

Bron: CBS en LEP

9.10 Gemiddelde prijs bouwkevels

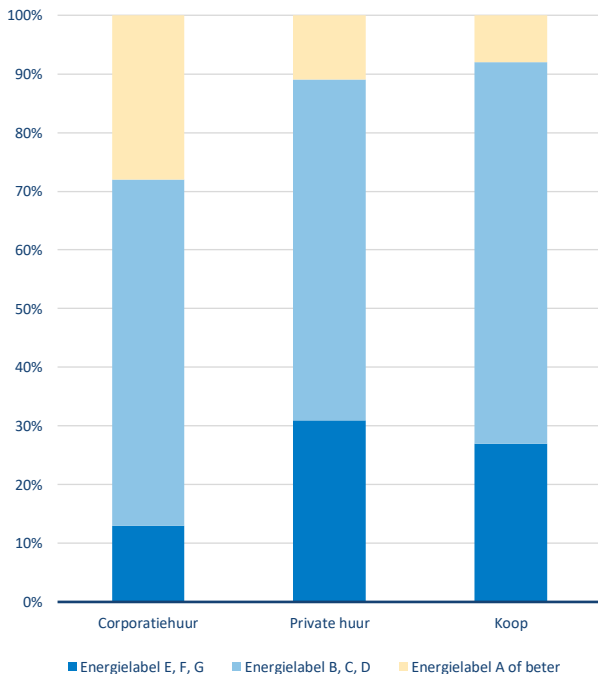
Prijzen van bouwkevels stijgen sterk over tijd, en waren in Q1 2026 gemiddeld 9% hoger ten opzichte van twee jaar eerder.

Bron: Kadaster

9.11 Woningen met bouwjaar 1945 t/m 1975 naar eigendom en energielabel

Corporaties verduurzamen: hun huurwoningen hebben drie keer vaker energielabel A dan vergelijkbare private huur- en koopwoningen.

Bron: WoON 2024 (bewerking Autoriteit Woningcorporaties)

Uitgave

Ministerie van Financiën